

Yksityiset ja julkiset toimijat samoilla markkinoilla

Yrityksille turvattava reilu kilpailuasema

Elinkeinoelämän keskusliitto

Johdanto

Julkinen sektori kilpailee kasvavassa määrin samoilla markkinoilla yksityisten yritysten kanssa. Kun toinen kilpailee julkisten varojen turvin ja toinen omilla varoillaan, syntyy vääjäämättä kilpailuneutraliteettiongelmaa.

Yksityisen ja julkisen elinkeinotoiminnan kilpailuneutraliteetin edistäminen on EK:n keskeinen kilpailupolitiikan painopistealue. Vaikka kunta- ja kilpailulakiin on lisätty elinkeinoelämän toivomia elementtejä, on perusongelma ennallaan. Yksityistä ja julkista elinkeinotoimintaa ei kohdella lainsäädännössä ja viranomaiskäytännössä tasapuolisesti.

Vallitsevassa taloudellisessa tilanteessa on tärkeää hyödyntää avoimen ja tasapuolisen kilpailun tuottamia hyötyjä yhteiskunnalle. Sääntelystä ja käytännöistä on poistettava yrittäjyyden ja elinkeinotoiminnan esteitä. Juha Sipilän hallituksen strategisessa ohjelmassa on monia tässä suhteessa tärkeitä kirjauksia. Ohjelmassa luvataan muun muassa lisätä avointa kilpailua, edistää markkinoiden toimintaa, korostaa eri toimijoiden kilpailuneutraliteettia, perata kilpailua estävää toimialakohtaista sääntelyä sekä purkaa yritystoimintaa haittaavia alempiasteisia normeja, määräyksiä ja ohjeita. Ohjelmassa myös kannustetaan kokeiluihin.

Sisällysluettelo

1. Viranomainen voi tehdä julkiselta toimijalta hankintoja ilman kilpailuttamista s. 4
Esimerkit 1-2 s. 5
  2. Julkiselle toimijalla yksinoikeus tuottaa palvelua s. 6
Esimerkit 1-3 s. 7
  3. Julkinen toimija hyöttyy eri tavoin omistajastaan s. 8
Esimerkit 1-7 s. 9
  4. Muussa lainsäädännössä suositaan julkista sektoria s. 12
Esimerkit 1-10 s. 13
  5. Julkista toimijaa suositaan viranomaisen käytännöissä s. 17
Esimerkit 1-4 s. 18
  6. Yksityistä valvotaan tiukemmin kuin julkista s. 20
Esimerkit 1-5 s. 21
- Liite 1: käytännön esimerkkejä kilpailuneutraliteettiongelmista s. 24

Selvityksen tausta ja tavoite

Normien purkaminen ja säädösten sujuvoittaminen on yksi hallitusohjelman kärkihankkeista. Selvitykseen on koottu kattava otos esimerkkejä siitä, millaista turhaa kilpailua ja yrittäjyyttä haittaavaa sääntelyä olisi purettava. Selvitys on tehty yhdessä jäsenliittojen kanssa.

Yksityisen ja julkisen elinkeinotoiminnan kilpailuneutraliteetti koskee teemana kaikkia toimialoja. Erityisen läheisesti asia koskee niitä toimialoja, joilla valtio tai kunnat ovat enenevässä määrin ryhtyneet kilpailemaan samoilla markkinoilla yksityisten yritysten kanssa. Epätasapuoliset kilpailuolosuhteet johtavat haitallisiin seuraamuksiin myös kansalaisten hyvinvoinnin ja maamme talouden kannalta.

Selvityksessä tuodaan esiin sellaista haitallista sääntelyä, joka perusteettomasti asettaa yksityisen ja julkisen elinkeinotoiminnan eriarvoiseen asemaan. Pyrkimyksenä on tuoda päättäjien tietoon esimerkkejä säännöksistä, jotka tarpeettomasti asettavat yksityiselle elinkeinonharjoittajalle velvoitteita ja taakkaa, jota samaa toimintaa harjoittavalle julkiselle toimijalle ei aseteta. Tarkasteluun tulevat myös säännökset ja toimintatavat, jotka suovat julkiselle toimijalle sellaisia etuja ja oikeuksia, joita yksityinen samaa toimintaa harjoittava taho ei saa. Ehdotukset on laadittu mahdollisimman konkreettisiksi, niin että niissä viitataan tiettyyn poistettavaksi tai muutettavaksi vaadittuun lainkohtaan, normiin, määräykseen, ohjeeseen tai käytäntöön.

Esimerkkejä ei ole jaoteltu toimialoittain, vaan ilmiöittäin. Tyypillisimmät kilpailuneutraliteetti-ongelmia yksityisen ja julkisen elinkeinotoiminnan välille aiheuttavat ilmiöt on esitelty omana jaksonaan. Kustakin ilmiöstä on annettu joitakin esimerkkejä ongelman havainnollistamiseksi käytännössä. Listaus ongelmallisista säädöksistä tai käytännöistä ei ole tyhjentävä. Muutoksia ehdotetaan muun muassa hankintalakiin, kuntalakiin, kilpailulakiin, valtiosuuslainsäädäntöön, sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevaan sääntelyyn, kunnalliseen eläkelakiin, perusopetuslakiin, jätelakiin ja joukkoliikennelakiin.

Selvityksen perusteella kilpailuneutraliteetti-ongelmia yksityisen ja julkisen elinkeinotoiminnan välille aiheuttanut seuraavat ilmiöt:

- 1** Julkisten hankintojen sääntely sallii viranomaisten tehdä hankintoja ilman kilpailuttamista toiselta viranomaiselta tai itseään lähellä olevalta taholta.
- 2** Julkiselle toimijalle annetaan lainsäädännössä yksinoikeus tai etuoikeus tuottaa tiettyä palvelua.
- 3** Julkinen toimija hyöttyy sääntelyn tai käytäntöjen vuoksi omistajastaan ja saa sen kautta kilpailuetuja yksityisiin verrattuna.
- 4** Lainsäädäntö asettaa verotusta, maksukyvyttömyyttä tai työeläkevakuuttamista koskevassa sääntelyssä kunnat ja yksityiset eri asemaan.
- 5** Julkista toimijaa suositetaan viranomaisten käytännöissä ja päätöksenteossa.
- 6** Julkista palveluntuottajaa ei valvota siten kuin yksityistä.

Jyri Häkämies

Toimitusjohtaja

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

1

Viranomainen voi tehdä julkiselta toimijalta hankintoja ilman kilpailuttamista

Julkisten hankintojen sääntely antaa julkisille toimijoille toisinaan huomattavia kilpailuetuja. Sääntely antaa julkisille yksiköille mahdollisuuden hankkia ilman kilpailuttamista tavaraa ja palveluja omalta ns. sidosyksiköltään eli yksiköltä, jota se hallitsee kuin omia toimipaikkojaan. Samalla sääntely sallii kyseisen yksikön myydä tavaraa tai palvelua tietyssä määrin myös muille kuin omistajalleen.

Sidosyksikkösuhde täyttyy, kunhan sidosyksikkö myy vähintään 90 % palveluistaan omistajalleen. Esimerkiksi kunnan omistama osakeyhtiö voi siis myydä palveluja omistajakuntansa ohella myös markkinoille, jopa kymmentä prosenttia koko myynnistä vastaavalla määrällä. Markkinoille myynti voi olla käytännössä miljoonien eurojen arvoista. Kuntayhtiö saa huomattavia mittakaavaetuja päästessään myymään yksinoikeudella palvelua kotikunnalleen. Näin se saa epäreilua kilpailuetua myydessään palvelua samoilla markkinoilla yksityisten yritysten kanssa.

On helppoa lähteä markkinoille, kun saa yksinoikeudella asiakkaakseen suuren kaupungin.

ESIMERKKEJÄ

Esimerkki 1

Kilpailuongelmia aiheuttava säädös ja korjauskeinot

Hankintalakityöryhmän mietinnössä ehdotetut hankintalain 15 § ja 16 §, jotka oikeuttavat poikkeamaan kilpailuttamisvelvollisuudesta.

Lainkohtien mukaan hankintayksikön ei tarvitsisi tiettyjen edellytysten täytyessä kilpailuttaa hankintoja, jotka se tekee ns. sidosyksiköltään tai toiselta hankintayksiköltä. Lainkohdan suomat poikkeukset kilpailuttamisvelvollisuudesta eivät koske hankintoja yksityisiltä yrityksiltä.

Kilpailuneutraliteettiongelmia on omiaan lisäämään se, että sidosyksiköt ja toiset hankintayksiköt voivat kohdistaa toimintaansa myös markkinoille samalla kun ne nauttivat em. lainkohtien suomasta erityiskohtelusta.

Ehdotetut 15 § ja 16 § tulee poistaa.

Mikäli lainkohtia ei poisteta, niin vähintään olisi määrättävä, ettei poikkeusta hyödyntävä viranomainen voi myydä samaa palvelua markkinoille.

Esimerkki 2

Kilpailuongelmia aiheuttava säädös ja korjauskeinot

Vuonna 2013 terveydenhuoltolaki siirsi ensihoidon järjestämisvastuun kunnilta sairaanhoitopiireille. Samalla lakiin kirjattiin kunnille mahdollisuus hankkia ensihoitopalvelut ilman kilpailuttamista pelastuslaitoksilta.

Kilpailutilanne markkinoilla vääristyy, kun kuntien suoramarkkintaoikeus kohdistuu vain pelastuslaitoksiin eikä sen kanssa kilpaileviin yksityisiin toimijoihin. Lakiuudistuksen seurauksena yksityinen palvelutuotanto heikkeni, tarjonta väheni ja sairaanhoitopiirien ensihoidon kustannukset nousivat räjähdysmäisesti.

Kuntien on jatkossa kilpailutettava tarvitsemansa ensihoitopalvelut.

2

Julkisella toimijalla yksinoikeus tuottaa palvelua

Huomattavia kilpailuneutraliteettiongelmia ja suoranaisia elinkeinotoiminnan harjoittamisen esteitä aiheutuu niissä lukuisissa tilanteissa, joissa kansallinen sääntely määrää, että tiettyä palvelua saa tuottaa vain julkinen toimija. Yksityinen kilpailija ei voi tuottaa kyseistä palvelua, vaikka se olisi toiminnassaan julkista laadukkaampi ja edullisempi.

Monopolin kuntatoimijoille antavan jätelain 32 §:n vaikutus erääseen valtionhallinnon yksikköön on ollut hyvin epäedullinen. Sen tietyissä toiminnoissa syntyvä jäte on kuntien vastuulla olevaa jätettä. Kuntien perustamat jätehuoltoyhtiöt ovat vuodesta 2012 lähtien Suomen eri alueilla vaatineet kyseisen yksikön jätteitä omaan käsittelyynsä. Aiemmin yksikkö kilpailutti tarvitsemansa jätehuoltopalvelut pyytämällä tarjouksia markkinoilta. Kunnan monopoliin siirtyminen on merkinnyt yksikölle pelkästään pääkaupunkiseudulla satojen tuhansien eurojen vuotuista lisäkustannusta. Yksikön jätehuoltokustannukset ovat nousseet jopa 60 % verrattuna tilanteeseen, jossa yritykset hoitivat yksikön jätehuollon.

Julkisella toimijalla monopoliasema

ESIMERKKEJÄ

Esimerkki 1

Kilpailuongelmia aiheuttava säädös ja korjauskeinot

Jätelain 32 §:n 1 momentin kohdat 2 ja 3, joiden mukaan kunta vastaa tietynlaisen yhdyskuntajätteen asianmukaisesta hoidosta.

Laki antaa kunnalle yksinoikeuden sosiaali- ja terveyspalveluissa ja koulutustoiminnassa sekä valtion, kuntien, seurakuntien ja muiden julkisoikeudellisten yhteisöjen sekä julkisoikeudellisten yhdistysten hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvään yhdyskuntajätteeseen.

Kunnan yksinoikeus ko. sektoreiden jätehuoltoon on poistettava. Kaikkien toimijoiden on voitava tasapuolisesti kilpailla pääsystä jätehuoltopalvelun tuottajaksi.

Esimerkki 2

Kilpailuongelmia aiheuttava säädös ja korjauskeinot

Jätelain säännökset 47.3 §, 35.1 § ja 41.3 §, jotka yhdessä antavat kunnalle etuoikeuden kerätä lajiteltuja tuottajavastuun alaisia pakkausjätteitä kiinteistöiltä silloin kun tuottajayhteisöt eivät käytä ensisijaista oikeuttaan.

Tuottajayhteisöt eivät yleensä itse kerää jätteitä kiinteistöllä, jolloin kunnallisella toimijalla on etuoikeus palvelun tuottamiseen.

Kunnan etuoikeus mahdollistaa myös sen, että kuntayhtiö kilpailuttaa 35.1 §:n nojalla keräämiensä jätteiden kuljetuksen samalla, kun se kilpailuttaa muun sen vastuulle kuuluvan jätteen osalta kuljetukset. Perusvastuunsa turvin kuntayhtiö voi painaa tarjoamiensa keräyspalvelujen hinnan alas.

Kunnan etuoikeus yksityisiin kilpailijoihin nähden on poistettava.

Esimerkki 3

Kilpailuongelmia aiheuttava säädös ja korjauskeinot

Jätelain 32 §:n 1 momentin 4. kohta, jonka mukaan kunta vastaa liikehuoneistossa syntyvästä yhdyskuntajätteestä.

Lainkohta antaa kunnalle yksinoikeuden niiden kiinteistöjen jätehuoltoon, joissa toimii esimerkiksi jokin yksityinen sosiaali-, terveys- tai koulutusalan palvelu tai julkinen toimija. Samalla kiinteistöllä ei ole tehokasta ylläpitää kahta erillistä jätehuoltojärjestelmää, jolloin kunnallinen jätehuollon toimija saa hoidettavakseen koko kiinteistön jätehuollon.

Poistetaan kunnan oikeus huolehtia liikehuoneistossa syntyvästä jätteestä.

3

Julkinen toimija hyötyy eri tavoin omistajastaan

Julkinen toimija pääsee hyödyntämään verovaroin kustannettuja resursseja, voi ristiinsubventoida palvelua ja voi saada omistajaltaan tukipalveluja. Julkinen toimija saa kilpailuetuja yksityiseen kilpailijaansa nähden riippumatta siitä, toimiiko se esimerkiksi virasto-, liikelaitos- vai yhtiömuodossa. Julkinen toimija saattaa saada verovaroilla kustannettuna kaikki palvelun tuottamisessa tarvittavat tuotannontekijät, kuten henkilöstön, kaluston, kiinteistön, rakennuksen ja laitteet. Julkinen toimija voi saada omistajaltaan edullisia palvelun tuottamisessa tarvittavia tukipalveluja, kuten talous-, hallinto-, henkilöstö-, kiinteistö ja terveystalvelut.

Erityisen ongelmallisia ovat tilanteet, joissa tietyllä toimijalla on sekä markkinaehtoista toimintaa, että muuta toimintaa kuten viranomaistoimintaa tai yksinoikeudella suojattua toimintaa. Vaikka toiminnot olisivat eriytettyjä, voi olla vaikea täysin estää markkinaehtoisen toiminnan subventoimista esimerkiksi viranomaistoiminnasta tai yksinoikeuden perusteella tuotetuista palveluista saaduilla tuloilla. Kun markkinaehtoisessa toiminnassa käytetään vaikkapa samoja toimitiloja ja laitteita kuin viranomaistoiminnassa, markkinaehtoisen toiminnan kulut pienenevät. Yksityisellä kilpailijalla ei luonnollisesti ole vastaavaa mahdollisuutta alentaa kustannuksiaan hyödyntämällä verovaroin kustannettuja välineitä.

**Julkinen yksikkö
kilpailee käyttämällä
verovarojamme**

ESIMERKKEJÄ

Esimerkki 1

Kilpailuongelmia aiheuttava käytäntö ja korjauskeinot

Julkisella taholla on perustuslain määräämä vastuu sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä.

Julkiseen palvelujen järjestämiseen on sidottu julkinen palvelutuotanto.

Palvelujen järjestäjä suosii itseään lähellä olevaa, tai jopa samaan organisaatioon kuuluvaa tuottajaa ja valvoo sen etujen toteutumista.

Järjestäjät on lainsäädännön keinoin aidosti erotettava kaikista tuottajista, ja kaikki tuottajat asetettava yhtäläisen sääntelyn ja ehtojen piiriin. Järjestäjätahon siirtyessä kauemmas tuotantotasosta se pystynee tarkastelemaan tuotantoa objektiivisemmin. Järjestämisen ja tuottamisen yhteys on purettava valinnanvapauslainsäädännössä. Valinnannavapausjärjestelmä sosiaali- ja terveydenhuollossa edellyttää toimiakseen kilpailun tasapuolisuutta.

Esimerkki 2

Kilpailuongelmia aiheuttava käytäntö ja korjauskeinot

Tutkimuslaitokset tuottavat viranomaistehtävien ohella asiantuntijapalveluita, joita ne myyvät samoilla markkinoilla yksityisten asiantuntijapalvelun tuottajien kanssa. Tutkimuslaitokset myös kilpailevat ministeriöiden ja muiden julkisten tahojen tarjouspyynnöistä yksityisten yritysten kanssa.

Viranomaistehtävien hoitoon käytettävät, julkisin varoin kustannetut resurssit ovat osittain käytettävissä myös markkinoille myytäviä palveluja tuottaessa.

Tutkimuslaitosten tulee eriyttää julkisella rahoituksella tuotettavat viranomaistehtävät tutkimus- ja asiantuntijatehtävistä. Kilpailuneutraliteetin kannalta selkeintä on perustaa erilliset virastot viranomaistehtävien hoitoon.

Esimerkki 3

Kilpailuongelmia aiheuttava säädös ja korjauskeinot

Jätelain 33 §, jonka mukaan kunnan on järjestettävä jätehuolto, jos jätteen haltija tätä muun palvelutarjonnan puutteen vuoksi pyytää ja jäte laadultaan ja määrältään soveltuu kuljetettavaksi tai käsiteltäväksi kunnan jätehuoltojärjestelmässä.

Jätelain 33 § jättää määrittelemättä, milloin kunnan toissijainen velvoite käytännössä aktualisoituu eli milloin palvelutarjonnassa katsotaan olevan puute. Vaarana on, että kunta tarjoaa jätehuoltopalvelua 33 §:ään vedoten silloinkin, kun myös sen yksityinen kilpailija voisi ja haluaisi tarjota palvelua.

Kunta tulee velvoittaa lain tasolla selvittämään alueella oleva yksityinen palveluntarjonta ja rajaamaan toissijaisen velvollisuuden nojalla tarjottava palvelu vain niihin tilanteisiin, joissa vastaavaa palvelua ei olisi saatavilla markkinoilta. Palvelua tarvitsevan yrityksen on voitava käyttää kuntatoimijan palveluita, kun markkinaehtoista palvelutarjontaa ei ole. Lainkohta ei saa antaa kuntatoimijalle mahdollisuutta markkinoille myyntiin silloin, kun muuta tarjontaa on saatavilla.

Esimerkki 4

Kilpailuongelmia aiheuttava säädös ja korjauskeinot

Jätelain 33 §:n mukaan kunta voi tarjota toissijaista palvelua markkinatarjonnan puutteen lisäksi myös tilanteissa, joissa jätteen haltija kustannussyistä pyytää kuntaa järjestämään jätehuollon.

Kunta veloittaa toissijaisesta palvelustaan julkisoikeudellisen maksun kunnallisen jätetaksan mukaisesti. Toissijaisen palvelun maksu voi kuitenkin kustannusperusteisesti olla eri kuin kotitalouksilta perittävä jätemaksu. Useilla alueilla ko. kustannusperusteinen eriävyys on viety kunnan jätetaksaan hintajoustopona, jonka mukaan toissijaisen palvelun kohdalla taksan mukaisia maksuja voidaan alentaa tai korottaa enintään 50 %. Jätelain 78.2 §:n mukaan jätemaksut voivat myös ohjaavuuden aikaansaamiseksi poiketa todellisista tuotantokustannuksista.

Kuntien jätelaitokset voivat käyttää hintajoustopon mahdollisuutta hyväkseen myymällä yrityksille toissijaista palvelua alhaiseen hintaan, jota ristiinsubventoidaan kotitalouksien jätehuollosta saatavilla maksuilla. Yksityisellä elinkeinotoiminnalla ei ole samanlaista mahdollisuutta joustaa hinnoissaan tai tukea yksittäisen palvelun hintaa muista jätteistä saamallaan tuloilla.

Kunnan toissijainen palveluvelvoite ei saisi täytyä hinnan vaan pelkästään markkinatarjonnan puutteen perusteella. Säännöstä tulisi tarkentaa, ja sen perustelut kirjoittaa tältä osin uudelleen.

Esimerkki 5

Kilpailuongelmia aiheuttava säädös ja korjauskeinot

Jätelain 78 §:n mukaan kunta voi periä erillistä perusmaksua, jolla katetaan jäteneuvonnasta, jätteenkuljetusrekisterin ylläpidosta ja muista vastaavista jätehuollon järjestämiseen liittyvistä tehtävistä aiheutuvat kustannukset. Perusmaksulla voidaan kattaa myös vaarallisen jätteen ja muun jätteen alueellisten vastaanottoaikojen perustamisesta ja ylläpidosta kunnalle aiheutuvat kustannukset.

Useissa kunnissa ko. perusmaksusta käytetään nimitystä ekomaksu ja se laskutetaan kaikilta jätteen haltijoilta käyttöperusteisen maksun lisäksi. Käyttöperusteinen maksu perustuu kerättävän jätteen lajiin, laatuun, määrään ja noutokertoihin. Ekomaksut sen sijaan eivät perustu käytettyjen palvelujen määrään.

Perusmaksun kerääminen kuntalaisilta mahdollistaa sen, että kuntien jäteyhtiöt rahoittavat perusmaksuista kertyvillä tuloilla myös markkinaehtoista toimintaansa. Tämä mahdollistaa kustannusvastaamattoman hinnoittelun ja asettaa vastaavia palveluja tarjoavan yksityisen elinkeinoelämän epäreiluun kilpailuasetelmaan.

Perusmaksun laskuttamisesta tulisi säätää nykyistä tarkemmin siten, että perusmaksun kertymän käyttö avattaisiin tarkasti.

Esimerkki 6

Kilpailuongelmia aiheuttava käytäntö ja korjauskeinot

Esimerkiksi jätehuoltoa koskee käytäntö, jonka mukaan kuntayhtiö voi saada kunnalta edullisesti maa-alueita käyttönsä ja hyödyntää kunnan vastuulla olevaa palvelua varten rakennettua infraa ja henkilöstöä myös markkinoille myytäviin palveluihin.

Julkinen toimija saa itselleen maa-alueita markkinahintaa halvemmalla. Se saa myös hyödyntää olemassa olevaa infraa ilman, että sen kustannukset allokoidaan oikein markkinaehtoisesti tarjottavan toiminnan kustannuksiksi. Näin kuntayhtiöt voivat tarjota palveluja markkinoilla yksityistä halvemmalla, joskus jopa yksityisen sektorin tuotantokustannuksia halvemmalla.

Kuntalaissa on rajoitettava kunnan yleistä toimialaa ja mahdollisuuksia toimia verovaroilla kilpailuilla markkinoilla.

Esimerkki 7

Kilpailuongelmia aiheuttava säädös ja korjauskeinot

Kuntalain 126 §:n 3 momentissa on poikkeussäännös kunnan yhtiöittämisvelvollisuudesta. Säännöksen mukaan kunta ei toimi kilpailutilanteessa markkinoilla, jos se osallistuu tarjouskilpailuun, joka koskee opetuksen tai koulutuksen järjestämislupaa, toimilupaa tai oppilaitoksen ylläpitämislupaa edellyttävän koulutuksen tarjoamista. Poikkeussäännöksen yhtenä soveltamiskohteena on mainittu ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjän osallistuminen TE-keskuksen työvoimakoulutuksen tarjouskilpailuun.

Kuntalain poikkeussäännös asettaa yksityiset koulutuksen järjestäjät tarjouskilpailussa huonompaan asemaan kuin kunnan tai kuntayhtymän. Kunta tai kuntayhtymä voi asettaa tarjouksen hinnan epärealistiseksi ja subventoida sitä verovaroilla.

Poikkeussäännös kuntalain 126 §:ssä tulee kumota.

4

Muussa lainsäädännössä suositaan julkista sektoria

Kansallinen lainsäädäntö asettaa julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan eri asemaan myös verotusta, maksukyvyttömyyttä, työeläkevakuuttamista tai kilpailua koskevassa sääntelyssä.

Suomessa verolainsäädäntö kohtelee julkista toimijaa yksityistä toimijaa suopeammin. Esimerkiksi kuntien liikelaitokset maksavat tuloksestaan veroa huomattavasti vähemmän kuin yksityiset toimijat. Kunnallinen toimija saattaa olla vapautettu varainsiirtoverosta tai kiinteistöverosta. Maksukyvyttömyyssääntelyssä puolestaan todetaan, että kunta ei voi mennä konkurssiin.

Muun muassa näistä syistä kuntalaissa on asetettu kunnille velvollisuus yhtiöittää kilpailluilla markkinoilla tapahtuva toimintansa. Yhtiöittämisen myötä veroedut ja konkurssisuoja poistuvat ainakin teoriassa. Yhtiöittämisvelvollisuus ei kuitenkaan ole ehdoton, vaan sisältää paljon poikkeuksia. Lisäksi kunnat ovat tähän mennessä noudattaneet yhtiöittämisvelvollisuutta kehnosti silloinkin, kun velvollisuudesta poikkeamiseen ei ole lakiperustetta.

Verottajakin suosii kuntia

ESIMERKKEJÄ

Esimerkki 1

Kilpailuongelmia aiheuttava säädös ja korjauskeinot

Kuntalain 2b §:n 1 momentin 1 kohta, jonka mukaan kunnan ei tarvitse yhtiöittää kilpailuilla markkinoilla tapahtuvaa toimintaansa, mikäli toiminnan on katsottava olevan vähäistä.

Yhtiöittämisvelvoitetta oli noudatettava vuoden 2014 ja eräiden palvelujen osalta vuoden 2016 loppuun mennessä. Kunnat eivät ole määräaikaan mennessä yhtiöittäneet kaikkea sellaista toimintaa, joka olisi tullut lain mukaan yhtiöittää.

Vähäisyys ei ole terminä tarkkarajainen, ja mahdollistaa yhtiöittämisvelvollisuudesta poikkeamisen tilanteissa, joissa kilpailu vääristyy vähäistä enemmän. Yhtiöittämättä jätettynä toiminta saa veroetuja ja konkurssisuojaan yksityisiin kilpailijoihin verrattuna. Nämä edut julkinen toimija saa myös, mikäli se jättää vielä määräajan jälkeen noudattamatta yhtiöittämisvelvollisuutta.

Vähäisyyttä koskeva poikkeus yhtiöittämisvelvollisuudesta tulisi poistaa.

Yhtiöittämisvelvollisuuden noudattamisen valvontaa olisi tehostettava, ja seuraamuksia noudattamatta jättämisestä kovennettava.

Esimerkki 2

Kilpailuongelmia aiheuttava säädös ja korjauskeinot

Kunnallisen eläkelain 2 §:n 2 momentin mukaan kunnallinen osakeyhtiö voi kuulua Kevaan.

Kunnalliset osakeyhtiöt voivat valita, kuuluvatko ne Kevan toimeenpaneman kunnallisen eläkelain vai työeläkeyhtiöiden hoitaman työntekijän eläkelain piiriin. Kuntien määräysvallassa olevat yhtiöt voivat siten järjestää työeläketurvansa joko liittymällä Kevan jäsenyhteisöksi tai ottamalla työeläkevakuutuksen työeläkevakuutusyhtiöstä. Tämä aiheuttaa kilpailuneutraliteettiongelman Kevan ja työeläkeyhtiöiden välille, varsinkin kun kunnat omistajaohjauksen kautta käytännössä ohjaavat osakeyhtiönsä Kevaan.

Mahdollisuus valita kahden eläkejärjestelmän välillä tulisi poistaa.

Valtiovarainministeriön selvityksessä vuodelta 2014 kiinnitetään huomiota em. kilpailuongelmiin ja ehdotetaan selvitettäväksi mahdollisuutta muuttaa Keva työeläkeyhtiöksi. Esitetyt selvitykset tulisi käynnistää.

Esimerkki 5

Kilpailuongelmia aiheuttava säädös ja korjauskeinot

Lähetetyistä työntekijöistä annetun lain 8 b § mukaan työnantajan on annettava työn teettäjälle todistus lähetetyn työntekijän sosiaaliturvan määräytymisestä viimeistään ennen kuin tämä aloittaa työnteon. Määräys on esitetty myös tilaajavastuulain 5 § 2 momentissa.

Vastaavaa määräystä ei sovelleta julkisen keskushallintoviranomaisen hankintasopimuksen perusteella tehtävään työhön. Lain velvoitteiden aiheuttama hallinnollinen taakka ja haasteet kohtaavat täysimääräisesti vain yksityisiä yrityksiä.

Lainkohdan noudattamiseksi tulisi riittää, että yritys on ryhtynyt toimenpiteisiin vaadittavien todistusten tilaamiseksi ennen työn aloittamista

Esimerkki 4

Kilpailuongelmia aiheuttava säädös ja korjauskeinot

Syyskuussa 2015 voimaantullut tilaajavastuulaki edellyttää, että ”tilaajan on pyydettävä sopimuspuolelta ja tämän on annettava tilaajalle ---selvitys työterveyshuollon järjestämisestä” (5 § 2. mom. kohta 6).

Käytännössä selvitysvelvollisuus tarkoittaa aluehallintoviraston (AVI) antaman tulkinnan mukaan suomalaisen työterveyshuollon järjestämistä sopimuspuolelle, mikäli sopimuspuoli on esimerkiksi ulkomainen konserniyhtiö tai ulkomainen alihankkija.

Esimerkiksi projektitoimialalla työnantajan on perinteisesti katsottu olevan velvollinen järjestämään ulkomaalaisille työterveyshuollon vain, jos projektin kesto on pitkäaikainen. Tilaajavastuulakia sovelletaan jo yli 10 päivän toimeksiantoihin.

Lain myötä AVI katsoo, että ulkomaalaisen erityisasiantuntijan työpanosta hankittaessa tulee esittää todistus Suomessa järjestetystä työterveyshuollosta. Käytännössä vaatimus on epäselvä, kustannuksia aiheuttava ja mahdoton toteuttaa hankittaessa ulkomaalaisen erityisasiantuntijan työpanos lyhyellä varoitusajalla. Työterveyshuoltolain perusajatuksena on ennaltaehkäisevä terveydenhuolto, jota on käytännössä mahdotonta soveltaa työntekijöihin, jotka oleskelevat Suomessa vain joitain päiviä tai viikkoja.

Vastaavaa vaatimusta ei sovelleta, jos sopimuspuolena on laissa tarkemmin yksilöity julkinen toimija, kuten valtio tai kunta

Laissa on määriteltävä kriteerit, joiden vallitessa yritys voi hankkia ilman kohtuutonta hallinnollista taakkaa ulkomaalaisen erityisasiantuntijan työpanoksen lyhyellä varoitusajalla. Vaihtoehtoisesti AVI:n tulkintaa tulee lieventää siten, että selvityksen hankkimisvelvoitteen tulkinnalla ei tarkoiteta nimenomaan suomalaisen työterveyshuollon järjestämistä.

Esimerkki 3

Kilpailuongelmia aiheuttava verotuskäytäntö ja korjauskeinot

Arvonlisäverolain 34 §:n mukaan terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen myynti on vapautettu verosta ja arvonlisäverolain 37 §:n mukaan sosiaalihuoltona tapahtuva palvelujen ja tavaroiden myynti on arvonlisäverotonta.

Näihin palveluihin ja tavarihin liittyvät hankinnat ovat yksityiselle palveluntuottajille vähennyskelvottomia. Kunnilla, kuntayhtymillä ja kuntien liikelaitoksilla on arvonlisäverolain 130 §:n mukaan oikeus saada hankinnoistaan erityisen palautusmenettelyn kautta laskennallista palautusta.

Terveyspalvelujen myynti suoritetaan arvonlisäverottomana. Näin ollen yksityiset palveluntuottajat eivät ole oikeutettuja arvonlisäveron vähentämiseen suorittamistaan hankinnoista. Kunnallisella palveluntuottajalla sen sijaan on oikeus saada sekä täysimääräinen vähennys verollisista hankinnoistaan että laskennallinen vähennys verottomista terveyden- ja sairaanhoidon hankinnoista.

Yksityisen toimijan on katettava kulut myyntihinnalla, johon veron osuus (piilevä arvonlisävero) on epäsuorasti lisättävä. Kun julkisen toimijan ei tarvitse tehdä samoin, aiheutuu tilanteesta 5–10 %:n kilpailuhaitta yksityisille toimijoille. Piilevä arvonlisävero voi myös vähentää kuntien halukkuutta hankkia palveluja yksityiseltä sektorilta. Viiden prosentin laskennallinen alv-palautus ei kata kaikilta osiltaan piilevän arvonlisäveron aiheuttamaa kustannusta yksityisissä palveluissa.

Sääntelyn on oltava kaikkien toimijoiden osalta kilpailuneutraalia. Tähän voidaan päästä esimerkiksi mahdollistamalla yksityisille toimijoille samanlainen palautusmenettelyn käyttö kuin julkiselle toimijalle, tai muutoin tukemalla yksityisiä palveluntuottajia vastaavalla summalla.

Esimerkki 6

Kilpailuongelmia aiheuttava säädös ja korjauskeinot

Joukkoliikennelain mukaan vain viranomaisen ostamien joukkoliikennepalvelujen tuottamiseen voi saada täysimääräisen julkisen tuen.

Markkinaehtoiseen joukkoliikennepalvelujen tuottamiseen ei voi saada täyttä korvausta, jolloin palveluntuottajan saamat tulot per suorite voivat olla huomattavasti pienemmät kuin viranomaisen ostamien palvelujen kohdalla.

Sääntelyä tulisi muuttaa niin, että julkisen tuen määrä ei ole riippuvainen siitä, ostaako kyseistä palvelua viranomainen vai muu taho.

Esimerkki 7

Kilpailuongelmia aiheuttava säädös ja korjauskeinot

Joukkoliikennelain 22 §:n mukaan yrityksen reittiliikennelupahakemus voidaan hylätä, jos haettu liikenne aiheuttaisi jatkuvaa ja vakavaa haittaa liikenteelle, jota harjoitetaan toisen toimivaltaisen viranomaisen tai kunnan taikka kuntayhtymän kanssa tehdyn sopimuksen mukaan.

Markkinaehtoisia reittiliikennelupia ei voi saada alueelle, jossa viranomainen on päättänyt ostaa alueelle joukkoliikennepalveluita.

Mahdollisuus hylätä reittiliikennelupahakemus em. perusteella tulisi poistaa.

Esimerkki 8

Kilpailuongelmia aiheuttava säädös ja korjauskeinot

Kilpailulain 4 a §:n mukaan julkiselle toimijalle ei langeteta seuraamusmaksua kilpailuneutraliteetti-rikkomuksesta. Vastaavasti valmisteilla oleva laki kilpailurikkomusten vahingonkorvauksista ei soveltuisi kilpailulain 4 a luvun kilpailuneutraliteettisäännöksiä rikkoneeseen julkiseen toimijaan.

Jos yksityinen toimija rikkoo kilpailulakia, ovat seuraamukset ankaria. Kun taas julkinen toimija rikkoo kilpailulain 4 a luvun kilpailuneutraliteettisäännöksiä, vastaavia seuraamuksia ei ole. Vastaavasti yksityisen toimijan vahingonkorvausvastuu kilpailurikkomuksista määräytyy tulevan kilpailurikkomusten vahingonkorvauksia koskevan lain mukaisesti, kun taas julkinen toimija ei joudu lain piiriin rikkoessaan kilpailulain 4 a luvun säännöksiä. Yksityistä ja julkista toimijaa ei kohdella sääntelyssä tasavertaisesti.

Kilpailulain 4 a luvun seuraamuksia pitäisi muuttaa niin, että niistä voisi muiden kilpailulakirikkomusten tapaan seurata seuraamusmaksu. Kilpailurikkomusten vahingonkorvauslain on koskettava myös kilpailulain 4 a luvun rikkomuksia.

Esimerkki 9

Kilpailuongelmia aiheuttava säädös ja korjauskeinot

Läkelain 32 §:n ja 62 §:n nojalla yksityinen sektori saa hankkia tukusta vain sellaiset lääkkeet, jotka ovat sairaansijoja varten hoidettuja potilaita varten. Muuten lääkkeet on ostettava yksityisapteekista.

Julkinen sektori voi tehdä kaikki lääkehankinnat tukkuhinnoin. Hintaero on suuri ja julkinen toimija saa merkittävän kilpailuedun.

Yksityiset toimijat joutuvat ylläpitämään useita lääkekeskuksia, jolloin logistiikka tulee kalliimmaksi. Läkelakia on tulkittu siten, että se sallii julkisomisteisille osakeyhtiöille hankinnan sairaala-apteekeista, mikä alentaa julkisen toimijan kustannuksia.

Yksityistä ja julkista toimijaa on kohdeltava em. lainkohdissa ja lain tulkinnoissa tasapuolisesti.

Esimerkki 10

Kilpailuongelmia aiheuttava säädös ja korjauskeinot

Kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta annetun lain 38 §:n mukaan muu opetuksen järjestäjä kuin kunta saa 94 prosenttia kotikuntakorvauksesta. Yksityiselle perusopetusta järjestävälle koululle maksettava kotikuntakorvaus on siten vain 94 % siitä korvauksesta, joka maksetaan opetusta järjestävälle kunnalle.

Kotikuntakorvaus on osa valtiosuusjärjestelmää jolla rahoitetaan muun muassa perusopetuksen järjestämistä. Lainsäädännössä asetetaan yksityinen opetuksen järjestäjä ja kunta eriarvoiseen asemaan julkisen rahoituksen myöntämisessä. Yksityinen koulu joutuu käytännössä järjestämään saman toiminnan pienemmällä rahoituksella kuin kunta. Valtiosuuslain säädös mahdollistaa kunnalle tehottomamman toiminnan kuin yksityiselle, ja suosii julkista toimijaa yksityisen kustannuksella.

Yksityinen ja julkinen toimija tulee asettaa lainsäädännössä samanarvoiseen asemaan kumoamalla edellä mainittu lainkohta

5

Julkista toimijaa suositaan viranomaisen käytännöissä

Lainsäädännön lisäksi kilpailuneutraliteetti-ongelmia julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan välille aiheutuu usein viranomaisten menettelytavoista. Julkista toimijaa saatetaan perusteettomasti pitää yksityistä parempana. Käytännöissä saatetaan lähteä siitä, että vain yksityinen toimija voi syyllistyä sääntelyrikkomuksiin tai väärinkäytöksiin. Julkista toimijaa saatetaan ilman objektiivisia syitä pitää yksityistä luotettavampana sopimusikumpanina.

Helsingin kaupunki sai Etelä-Suomen aluehallintovirastolta jätteiden käsittelytoimintaa koskevan ympäristöluvan alle kuudessa kuukaudessa, kun taas yksityisen toimijan voimassa olevan luvan lupamääräysten tarkistus Länsisalmen prosessissa on vienyt samassa aluehallintoviranomaisessa lähes kaksi vuotta.

Lisäksi Helsingin kaupungin kyseisessä kohteessa käsiteltävät ja varastoitavat jätemäärät olivat hakemuksen mukaisesti niin suuria, että toiminta olisi kuulunut ensin käsitellä YVA-menettelyn mukaisesti, mitä aluehallintoviranomainen ei kuitenkaan edellyttänyt hakijan ollessa julkinen toimija.

Yksityistä toimijaa epäillään ja valvotaan – julkista ei

ESIMERKKEJÄ

Esimerkki 1

Kilpailuongelmia aiheuttava käytäntö ja korjauskeinot

AVI:n käytännössä julkiset toimijat ovat saaneet ympäristöluvan yksityisiä toimijoita nopeammin, ja kevyemmän menettelyn kautta kuin laki olisi edellyttänyt.

Yksityisen toimijan toiminta vaikeutuu hitaan käsittelyn vuoksi huomattavasti. Julkista toimijaa on kohdeltu edullisemmin kuin yksityistä kohdeltaisiin vastaavassa tilanteessa.

Ympäristöluvan käsittelyprosessin kestoa tulee rajata ja samojen pelisääntöjen tulee koskea sekä julkisen että yksityisen elinkeinotoiminnan lupaprosessia. Sääntelyn lisäksi myös käytäntöjen on oltava tasapuolisia yksityisille ja julkisille toimijoille.

Esimerkki 2

Kilpailuongelmia aiheuttava käytäntö ja korjauskeinot

Esimerkiksi rakennusalalla on esiin tullut käytäntö, jossa kunnan omistama kiinteistöyhtiö laajentaa toimintaansa kilpailuille markkinoille.

Kunnan omistama yhtiö saa kunnalta muun muassa tontteja ja lainatakauksia helpommin ja edullisemmin kuin yksityinen yritys. Ongelmia kärjistää se, että kunnalla on kaavoitusmonopoli, jolloin se voi halutessaan estää oman toimintansa kanssa kilpailevaa toimijaa saamasta kiinteistöä haluamaansa käyttötarkoitukseen.

Kuntalaissa on rajoitettava kunnan yleistä toimialaa ja mahdollisuuksia toimia verovarolla kilpailuilla markkinoilla.

Esimerkki 3

Kilpailuongelmia aiheuttava käytäntö ja korjauskeinot

Sairaanhoidopiirien käytäntönä on kehottaa ensihoitoyksiköitä ohjaamaan kaikki potilassiirrot sairaanhoidopiirien ja pelastuslaitosten sairaankuljetusyksiköihin.

Kiireettömät sairaanhoidon siirtokuljetukset ovat pääosin Kelan korvaamia. Korvaustaso on kaikille sama, ja sairausvakuutuslaissa on lähtökohdaksi asetettu tarpeettomien kulujen välttäminen. Kiireettömien kuljetusten ohjaaminen julkiselle sektorille tai julkisen sektorin kautta eteenpäin ohjattavaksi vääristää markkinoita. Sairaanhoidopiirit, jotka toimivat sekä palvelujen järjestäjänä että tuottajana, voivat ohjata Kelan rahoittamia kuljetuksia itselleen.

Järjestäjä ja tuottaja on erotettava, ja kaikki tuottajat asetettava samalle viivalle.

Esimerkki 4

Kilpailuongelmia aiheuttava säädös ja korjauskeinot

Terveydenhuoltolain 60 §:n mukaan kunta voi saada erityisvaltionosuutta, ns. EVO-korvausta erikoislääkärikoulutuksen terveyskeskusjaksosta vain, jos ohjaava lääkäri on palvelussuhteessa kuntaan.

Niin työnantajalla kuin työntekijällä on epätasapuolisen sääntelyn vuoksi intressi suosia palvelussuhdetta julkiseen työnantajaan.

Koulutuksen työnantajarajaukset tulee poistaa, ja keskittyä koulutuksen sisällön ja laadun tarkasteluun.

6

Yksityistä valvotaan tiukemmin kuin julkista

Räikeitä ja periaatteellisesti kestäättömiä kilpailuneutraliteettiongelmaa aiheuttaa, kun kahta täysin samanlaisen palvelun tuottajaa kohdellaan sääntelyssä eri tavalla riippuen siitä, onko se julkinen vai yksityinen. Yksityiseltä toimijalta saatetaan vaatia toimilupa, vakuus tai sitoumus, jota täysin vastaavassa asemassa olevalta julkiselta toimijalta ei vaadita. Yksityistä toimijaa saatetaan valvoa ja määrätä, vaikka julkista ei. Yksityiselle toimijalle saatetaan asettaa vaikkapa toimitilojen, henkilöstön, sopimuksen sisällön tai vakavaraisuuden suhteen vähimmäisvaatimuksia, joita julkiselle samaa palvelua tuottavalle taholle ei aseteta.

Muun muassa sosiaali- ja terveysalalta löytyy esimerkkejä tilojen valvonnan ja henkilöstömitoituksen epäsuhdasta julkisen ja yksityisen sektorin välillä. Sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköitä voi vaikkapa kokonaisulkoistusten yhteydessä siirtyä julkiselta yksityiselle. Esimerkiksi vanhusten asumispalveluyksiköiden kohdalla on ilmennyt tilanteita, joissa yksityiseltä toimijalta on siirron jälkeen evätty toimilupa toimitilojen puutteellisuuden vuoksi, vaikka julkinen on aiemmin harjoittanut samaa toimintaa samoissa tiloissa vuosikaudet.

Yksityisen toimijan henkilöstömitoitus kirjataan toimilupaan. Julkisen toimijan henkilöstömitoitus ja toimitilakysymykset ovat sen sijaan pitkälti kunnan omien päätösten varassa.

**Yksityiseltä toimijalta
vaaditaan toimilupa, vakuus,
sitoumus – julkiselta ei.**

ESIMERKKEJÄ

Esimerkki 1

Kilpailuongelmia aiheuttava säädös ja korjauskeinot

Perusopetuslain 7 §:n mukaan rekisteröity yhteisö tai säätiö voi järjestää perusopetuslain mukaista opetusta, jos valtioneuvosto myöntää siihen luvan. Luvan yhtenä myöntämisedellytyksenä on, että opetuksen järjestäjä ja kunta ovat sopineet asiasta. Lainkohdan 4 momentin mukaan valtioneuvosto voi myös peruuttaa opetuksen järjestämistä koskevan luvan, jos koulutus ei täytä luvan myöntämisedellytyksiä.

Perusopetuslain 7 §:n edellytys yksityisen opetuksen järjestäjän ja kunnan välisestä sopimuksesta johtaa käytännössä siihen, että kunta voi estää yksityisen opetuksen järjestäjän mahdollisuudet saada valtioneuvostolta lupa opetuksen järjestämiseen. Kunta voi halutessaan säädellä yksityisen toimijan mahdollisuuksia toimia kyseisen kunnan alueella.

Edellytys sopimuksesta kunnan kanssa voi käytännössä mitätöidä valtioneuvoston lupaharkinnan mahdollisuuden, jos kunta ei suostu tekemään sopimusta yksityisen tahon kanssa. Lisäksi irtisanomalla jo olemassa olevan sopimuksen tai jättämällä määräaikaisen sopimuksen uusimatta kunta voi jopa aiheuttaa sen, että yksityiseltä toimijalta peruutetaan lupa opetuksen järjestämiseen.

Perusopetuslain 7 § tulee muuttaa niin, että kunnan mahdollisuus vaikuttaa luvan myöntämiseen ehdottoman lupakriteerin muodossa poistetaan. Kunnalle voidaan jättää mahdollisuus lausua asiassa.

Esimerkki 2

Kilpailuongelmia aiheuttava säädös ja korjauskeinot

Laki yksityisestä terveydenhuollosta ja laki yksityisestä sosiaalihuollosta velvoittaa yksityiset terveyspalveluntuottajat hakemaan toimilupaa, rekisteröitymään ja toimittamaan valvovalle viranomaiselle vuotuiset toimintakertomukset. Yksityinen toimija myös maksaa erikseen Valviran toimilupapäätöksistä ja niiden muuttamisesta.

Julkisella palvelutuotannolla ei ole vastaavia velvoitteita, mikä johtaa muun muassa siihen, ettei julkiselta sektorilta useinkaan ole vertailukelpoista tilastotietoa.

Yksityisen ja julkisen toimijan valvonta tulisi saattaa yhdenmukaiseksi.

Valvontavelvoitteiden sääntelyä tulisi keventää. Laadun tuottamiseen käytettyjen resurssien valvomisen sijaan tulisi valvoa palvelun laatua. Valvonnassa pitäisi lisätä omavalvonnan osuutta.

Parhailaan menossa olevassa lainvalmistelutyössä ehdotetaan nykyisten yksityisiä koskevien ns. valvontalakien muuttamista siten, että lupa- ja ilmoitusmenettelystä siirrytään ns. rekisteröintimenettelyyn vuonna 2017. Samalla pyritään vähentämään em. lakien yksityisille toimijoille tällä hetkellä aiheuttamaa hallinnollista taakkaa sekä digitalisoimaan rekisteröintiin ja valvontaan liittyviä prosesseja. Lakiuudistuksessa on kehitettävä rekisteröintiä ja valvontaa siten, että se kohtelee yksityistä ja julkista sektoria tasapuolisesti ja että valvonta kohdistuu palveluntuottajan sijasta itse palveluun.

Esimerkki 3

Kilpailuongelmia aiheuttava säädös ja korjauskeinot

Lastensuojelulain 59 §: mukaan lastensuojelulaitoksessa tulee olla jokaista asuinyksikköä kohden riittävä määrä henkilökuntaa lasten ja nuorten tarvitsemaan huoltoon sekä hoitoon nähden. Lain mukaan asuinyksikössä on kuitenkin aina oltava vähintään seitsemän hoito- ja kasvatustehtävissä toimivaa työntekijää. Vähimmäisvaatimus on joustamaton. Kun yksityinen toimija avaa uutta lastenkotia ja hakee toimilupaa, sillä pitää heti toiminnan käynnistyessä olla palveluksessaan edellä mainittu vähimmäismäärä henkilöstöä täysin siitä riippumatta, onko lastenkotiin sijoitettuna alkuvaiheessa ainuttakaan lasta tai mikä on lasten lukumäärä toiminnan aikana.

Julkinen toimija ei tarvitse vastaavaan toimintaan toimilupaa. Näin se ei ole myöskään sidottu toimiluvan saamisen edellytyksiin. Julkinen toimija voi palkata henkilöstöä vasta tarpeen vaatiessa. Julkisen toimijan prosessit voivat olla tältä osin joustavampia, ja palvelun perustamiseen liittyvät kustannukset muodostuvat yksityisen toimijan kustannuksia pienemmiksi.

Myös yksityisten toimijoiden kohdalla on voitava suhteuttaa asiakkaiden ja työntekijöiden määrä toisiinsa siten, että toiminta voidaan käynnistää joustavammin.

Esimerkki 4

Kilpailuongelmia aiheuttava käytäntö ja korjauskeinot

Vanhuspalveluiden ja lastensuojelun tuottamisen toimilupakäytäntö, jossa määrätään varsinaisten tuotettavien palvelujen lisäksi palvelun tukihenkilöstön kuten keittiötyön, siivouksen ja hallinnon henkilöstön vähimmäistyöntekijämäärästä yhden desimaalin tarkkuudella.

Julkiselle toimijalle ei aseteta vastaavia vaatimuksia tukipalvelujen suhteen, joten julkinen toimija voi järjestää ne tarkoituksenmukaiseksi katsomassaan laajuudessa ja taloudelliset seikat huomioiden.

Poistetaan toimiluvista (jatkossa rekisteröitymisilmoituksesta) tukipalveluiden ja hallinnon järjestämistä koskevat vaatimukset.

Esimerkki 5

Kilpailuongelmia aiheuttava määräys ja korjauskeinot

Ennaltaehkäisevissä lastensuojelun avopalveluissa, lapsiperheiden kotipalveluissa ja nuorten itsenäistymisen tukipalveluissa vaaditaan paperisella aluehallintoviraston lomakkeella ilmoitus erikseen jokaiseen sijaintikuntaan, joita saattaa olla kymmeniä. Jokaiseen jopa 50 -sivuiseksi liitteinen muodostuvaan lomakkeeseen tulee liittää vastuuhenkilön tutkintotodistukset, vastuuhenkilön todistukset työkokemuksesta, toimintasuunnitelma toteutettavasta palvelusta, henkilöstöluettelo ja kaupparekisteriote. Kukin kunta käsittelee ilmoituksen erikseen, ja aluehallintovirasto tekee jokaisen osalta oman maksullisen päätöksen.

Avopalvelutoiminnan käynnistäminen aiheuttaa runsaasti paperityötä. Monet kunnat käsittelevät samaa asiaa yhtä aikaa ja saman sisältöinen lausunto toimitetaan aluehallintoviranomaiselle käsiteltäväksi. Kaikki liitteet eivät tuo lisäinformaatiota ja tiedot muuttuvat ajan kuluessa.

Velvoitetaan palveluntuottaja toimittamaan liiteasiakirjat ja muut vastaavat asiakirjat vain tarvittaessa, mikäli on jokin perusteltu syy selvittää asiaa. Pidetään lähtökohtana sitä, että kaikki tarvittavat tiedot ja asiakirjat ovat milloin tahansa valvontaviranomaisen tarkistettavissa ja osan tiedoista voi saada julkisen omaavaltasuunnitelman ja tilaajavastuu.fi -palvelun kautta.

Liite 1: Käytännön esimerkkejä kilpailuneutraliteettiongelmista

Tässä liitteessä tuodaan esiin lisää käytännön esimerkkejä tilanteista, joissa kilpailuneutraliteetti yksityisen ja julkisen elinkeinotoiminnan välillä vaarantuu. Esimerkit jaotellaan samojen kuuden ilmiön alle, joita selvityksessä on edellä käyty läpi.

Viranomaisen voi tehdä julkiselta toimijalta hankintoja ilman kilpailuttamista

■ Jyväskylän kaupunki perusti vuonna 2007 **Total Kiinteistöpalvelut Oy:n**, jolle se siirsi Total Kiinteistöpalvelun liikelaitoksen koko sopimuskannan. Kunnan omistama yhtiö sai näin ilman julkisten hankintojen tarjouskilpailua yksinoikeuden myydä kiinteistöpalveluja Jyväskylän kaupungille. Kun Total Kiinteistöpalvelut Oy myi jo tuolloin palveluja myös muille kuin omistajalleen, syntyi vakavia kilpailuneutraliteettiongelmia.

Total Kiinteistöpalvelut Oy pystyi toiminnassaan käyttämään verovaroin kustannettua Jyväskylän kaupungin henkilöstöä ja infraa. Yksinmyyntioikeuden myötä se saavutti huomattavia mittakaavaetuja. Näiden etujen myötä se sai kilpailuetuja yksityisiin kilpailijoihinsa nähden kilpaillessaan samoista asiakkaista ja sopimuksista yksityisten kiinteistöpalvelun tarjoajien kanssa.

■ Useiden kuntien ja sairaanhoitopiirien omistama **Arkea Oy** tarjoaa ruoka-, siivous-, turvallisuus- ja kiinteistöhoitopalveluja omistajilleen, mutta enenevässä määrin myös markkinoille. Äskettäin yhtiö teki Turun TeknologiaKiinteistöt Oy:n kanssa laajan sopimuksen aulapalvelujen tuottamisesta. Sopimus kattaa aulapalvelut viidessä Turun TeknologiaKiinteistöjen omistamassa kiinteistössä ja koskee kaikkia aulapalveluiden tehtäviä. Enemmistö Turun TeknologiaKiinteistöt Oy:n omistajista on yksityisiä eli sopimuksella myydään laajasti uusia palveluja markkinoille. Arkea Oy:llä on edelleen laajentumishaluja.

■ **Jättekukko Oy** on kuntien omistama jätehuolto-yhtiö, jonka tehtävä on tuottaa kunnille lakisääteisesti kuuluvat jätehuollon palvelutehtävät osakaskuntiensa puolesta. Yhtiö huolehtii sidosyksikköasemassa kuntien puolesta asumisessa ja siihen rinnastettavissa toiminnoissa syntyvästä jätteestä. Lakisääteisten tehtäviensä lisäksi yhtiö myy markkinoilla kuljetus- ja käsittelypalveluja alueen elinkeinoelämälle yrityspalveluyksikössään. Elinkeinoelämän jätteet eivät kuulu kuntien vastuulle ja yksityiset yritykset tarjoavat palvelujaan alueella.

Vuoden 2014 tilinpäätöstiedoissaan Jättekukko Oy raportoi tuotoistaan kertyvän 31 % markkinaehtoisesta toiminnasta. Yhtiön markkinoille suuntautuminen on kasvavaa. Tästä on esimerkkinä Itä-Suomen aluehallintoviraston vuonna 2015 myöntämä lupa yhtiön toimintojen laajentamiselle. Jättekukko Oy perustaa uuden tavanomaisen ja vaarallisen jätteen kaatopaikan, jossa yhtiö aloittaa pilaantuneiden maiden ja teollisuusjätteiden käsittelyn. Koska jätelain yksinoikeus takaa kuntayhtiölle suuren määrän varmoja asiakkaita, yhtiön on helppo tarjota palvelua näennäisesti edulliseen hintaan myös kilpailuilla markkinoilla.

Julkisella toimijalla yksinoikeus tuottaa palvelua

■ Kuntien omistamat kuntateknikkayhtiöt esimerkiksi Turussa ja Lahdessa tarjoavat palveluja sekä kunnille että yksityisille. **Turun Kuntecin** markkinahaluista kertoo äskettäinen yrityskauppa, jossa kuntayhtiö osti yksityisen viherrakentamiseen keskittyneen yrityksen

■ Pääkaupunkiseudulla yksityiset kierrätysyritykset ovat vuoteen 2015 asti tarjonneet muun muassa kotitalouksille erilliskeräysratkaisuja lajitelluille pakkausjätteille. Jätelain pakkausjätteen tuottajavastuuta koskevat säännökset astuivat voimaan vuonna 2015. Tuolloin alueen kuntayhtymä **HSY** sai yrityksiin nähden etuoikeuden pakkausjätteiden kiinteistökohtaiseen keräykseen. Kun asiakas tilasi erilliskeräyspalvelun HSY:ltä, palvelun kustannus nousi 30 % yksityiseen palveluun verrattuna.

■ **Riikinvoima Oy**:n omistavat kahdeksan kunnallista jätehuoltoyhtiötä ja Varkauden kaupunki lämpöyhtiönsä kautta. Riikinvoima Oy toimii mankala-periaatteella. Yhtiön omistama polttolaitos saa toimintaansa varten 7 miljoonaa euroa julkista tukea. Riikinvoima Oy:llä on monopoli omistajayhtiöittensä isäntäkuntien asumisessa ja sosiaali- ja terveyspalveluissa sekä koulutustoiminnassa syntyvien jätteiden polttoon. Omistajat ovat sitoutuneet toimittamaan polttoon kiinteän tonnimäärän jätettä vuodessa tietyllä kiinteällä vuosihinnalla.

Rakenteilla olevaa jätteenpolttopalvelua markkinoidaan kunnallisten jätehuoltoyhtiöiden toimesta myös alueen elinkeinoelämälle. Riikinvoima Oy ei myy suoraan palvelujaan markkinoilla, vaan myynnin hoitavat sidosyksikköasemassa olevat kunnalliset jätehuoltoyhtiöt. Riikinvoima Oy:n omistajien toiminta kilpailuilla markkinoilla vääristää kilpailua muun muassa kaupunkiomistajasta ja julkisesta tuesta johtuen.

■ **Technopolis** tarjoaa toimitiloja ja palveluita asiakkailleen. Pääsääntönä on, että Technopolis kilpailuttaa kiinteistöjensä jätehuollon. Kuntayhtiö on kuitenkin estänyt kilpailuttamisen silloin, kun tilojen toimitilapalvelun ostajana on ollut esimerkiksi Yleisradio tai ammattikorkeakoulu. Myös tilanteessa, jossa eräässä Technopoliksen omistamassa kiinteistössä 20 % tiloista on julkisen toimijan käytössä, kuntayhtiö on kieltänyt kilpailuttamasta kiinteistön jätehuoltoa kokonaisuutena. Julkiset asiakkaat ovat joutuneet ottamaan kuntayhtiöltä omat jäteasiat ja maksavat jätehuollosta erillistä, kalliimpaa hintaa kuin muut saman kiinteistön asiakkaat.

Liite 1: Käytännön esimerkkejä kilpailuneutraliteettiongelmistä

Julkinen toimija hyötyy eri tavoin omistajastaan

■ **Sastamalan Ruoka- ja Puhtauspalvelut Oy Servi** tuottaa ruoka- ja puhtaanapitopalveluja. Yhtiön omistajina ovat Sastamalan kaupunki ja Pirkanmaan sairaanhoitopiiri. Yhtiö tarjoaa ruokapalveluja lapsille, nuorille, ikäihmisille ja sairaalapotilaille. Tarjolla on myös kotiateriapalveluja, lounasravintolapalveluja, tilaustarjoilupalveluja ja kahvituksia.

Sastamalan Ruoka- ja Puhtauspalvelut Oy Servi tarjoaa lounasravintolassaan 6,50 euron hintaan pääruoan, salaatin, ruokajuoman, leivän, levitteen, kahvin ja teen. Tarjolla on useimmiten vieläpä lähiruokaa. Vastaava hinnoittelu ei ole mahdollista kannattavasti yhtiön yksityisille kilpailijoille. Julkinen varoin tuettu elinkeinotoiminta vääristää kilpailua ja ajaa yksityisiä kilpailijoita pois markkinoilta.

■ **Itä-Uudenmaan Jätehuolto Oy** on Porvoon ja Loviisan kaupunkien sekä Askolan, Pornaisten ja Sipoon kuntien omistama yhtiö. Lakisääteisten tehtäviensä ohella se markkinoi aktiivisesti palvelujaan elinkeinoelämälle. Loviisassa arviolta 90 % alueen jätteitä tuottavista yrityksistä ja kaupoista, mukaan lukien ydinvoimalaitos, on kuntayhtiön asiakkaana.

Vuoden 2014 vuosikertomuksen mukaan markkinaehtoisesta toiminnan osuudeksi yhtiössä on raportoitu vain 7,8 %. Jätelaki ei kuitenkaan vaadi eriyttämään lakisääteisistä tehtävistä toissijaisen vastuun nojalla tarjottuja palveluita eikä Itä-Uudenmaan Jätehuolto raportoi tietoja. Ulkopuolisten on mahdotonta tarkistaa, myykö Itä-Uudenmaan Jätehuolto palvelujaan yritysasiakkaille markkinaehtoisesti vai kunnan toissijaiseen vastuuseen vedoten. Alueella on yksityistä palvelutarjontaa.

■ **Perämeren Jätehuolto Oy** on kuntien omistama yhtiö. Sen kaatopaikalle vastaanottamien jätteiden määrä vähenee vuoden 2016 alusta voimaan tulleen orgaanisen jätteen kaatopaikkakiellon vuoksi. Yhtiö menettää kaatopaikkamaksuista kertyvän tulovirran. Yksityinen yritys sopeuttaisi ko. tilanteessa toimintaansa muuttuneisiin oloihin esimerkiksi vähentämällä henkilöstöä kaatopaikkatoiminnoista.

Kuntien omistama Perämeren Jätehuolto Oy sen sijaan on ilmoittanut ottavansa käyttöön perusmaksun, jolla se kattaa tulojen menetyksen. Perusmaksun keräämisen oikeus liittyy jätelain suomaan mahdollisuuteen kerätä maksua kattamaan neuvonnasta, jättekisterin ylläpidosta ja vastaavista tehtävistä aiheutuvia kustannuksia.

Ab Stormossen Oy hoitaa kuuden omistajakuntansa lakisääteisellä vastuulla olevan jätehuollon. Yhtiön liikevaihdosta kertyy 20 % muille kuin omistajille myydyistä palveluista. Liikevaihdosta 16 % on kunnan toissijaisen vastuun perusteella myytyä palvelua, 4 % markkinoilla myyntiä. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston tekemän selvityksen perusteella ainakin osa Stormossenin kunnan toissijaiseksi velvollisuudeksi katsomasta palvelusta on sellaista, jolle löytyisi alueelta myös yksityisiä palveluntarjoajia.

Stormossenin toimialueella voimassa oleva jätemaksutaksa antaa yhtiölle suuren vapauden toissijaiseen velvollisuuteen liittyvän palvelun hinnoittelussa. Stormossen voi halutessaan alentaa yrityksiltä kerätyn jätteen käsittelyhintaa peräti 50 prosentilla.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston selvityksen perusteella 26 % Stormossen Oy:n liikevaihdosta kertyy ekomaksuista. Selvityksen mukaan Stormossenin perimä ekomaksu on korkea verrattuna muiden jätelaitosten perimiin kiinteisiin maksuihin.

.....

■ Sipilän hallitus antoi 7.11.2015 linjaukset **uuden sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain** linjauksiksi. Linjausten mukaan järjestämisvastuu palveluista siirtyy kunnilta sosiaali- ja terveysalueille ja käyttöön otetaan asiakkaiden valinnanvapauden perustuva toimintamalli. Ratkaisut edellyttävät järjestäjän ja tuottajan aitoa toisistaan erottamista sekä tasavertaisten kriteerien asettamista sekä julkisille että yksityisille tuottajille. Mikäli nykyisten kilpailuneutraliteettiongelmien annetaan jatkuva uudessa järjestelmässä, on seurauksena kilpailun hyötyjen ja asetettujen tuotannon tehostamistavoitteiden saamatta jääminen.

Liite 1: Käytännön esimerkkejä kilpailuneutraliteettiongelmistä

Muussa lainsäädännössä suositaan julkista sektoria

■ Kuntien omistamat **työterveyshuolto** tarjoavat yhtiöt kilpailevat samoilla markkinoilla yksityisten yritysten kanssa. Esimerkiksi Etelä-Karjalan Työkunto Oy:llä on paljon myyntiä muillekin kuin omistajilleen, lähes 20 % kokonaisvolyymistä. Kuntien työterveyshuoltoja tarjoavat yksiköt myyvät lukuisissa kunnissa työterveyshuoltopalveluja markkinoille. Silti läheskään kaikkia työterveyshuoltopalveluja tuottavia kunnan yksiköitä ei ole vielä kukaan yhtiöittänyt.

■ **Nuorisoasiainkeskus Marttisen** omistaa Virtain kaupunki. Sen perustehtävänä on valtakunnallinen, alueellinen ja kansainvälinen nuorisotyö. Keskus ylläpitää kokous- ja juhlatilaa tarjoten palveluja myös yksityisille yrityksille ja henkilöille. Palveluvalikoimaan kuuluvat muun muassa virkistyspäivät, koiraleirit, majoitus ja joululounaat.

■ Kuntayhtymillä on **autokouluja**, jotka harjoittavat kilpailevaa toimintaa yksityisten kanssa. Autokoulut ovat voineet hyödyntää omistajiensa kalustoa. Kilpailuneutraliteettiongelmiä on ilmennyt esimerkiksi Kalajokilaaksossa, jossa Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymän omistama Nivalan autokoulu tarjoaa palvelujaan samoilla kilpailluilla markkinoilla yksityisten palveluntarjoajien kanssa.

Yksityistä valvotaan tiukemmin kuin julkista

■ Eräissä **tehostetun asumispalvelun** hankintaprosesseissa hankintaa suorittava kunta on asettanut tarjouspyynnössään henkilöstömitoitusvaatimukseksi esimerkiksi 0,5 hoitoon ja hoivaan osallistuvaa työntekijää asiakasta kohden. Kunnan harkinta perustuu kunnan omassa toiminnassa olevaan mitoitukseen sekä asiakkaiden sijoittamisesta vastaavan moniammatillisen tiimin asiantuntemukseen.

Palveluntuottajat joutuvat jättämään tarjouksensa tarjouspyynnön mukaisina ja maksajan edellyttämin kustannuksin. Menestyttyään tarjouskilpailussa palveluntuottaja joutuu hakemaan toimiluvan alueen aluehallintovirastolta, joka tekee itsenäisellä toimivallaan lupaehtoihin sisältyvän päätöksen noudatettavasta henkilöstömitoituksesta.

Aluehallintovirastojen yleisenä käytäntönä on ollut pitkään, että tehostetun asumispalvelun toimilupia myönnettäessä edellytetään vähintään 0,55 – 0,6 mitoitusta. Lupaehtojen harkinnan tekee aluehallintoviraston asian esittelevä tarkastaja ja luvan allekirjoittajina on em. tarkastaja ja hänen esimiehensä. Työvoimavaltaisessa palvelussa em. kustannusero on toteutuessaan niin suuri, että se tekee yksityisen palveluntuottajan toiminnasta kannattamatonta tai tappiota aiheuttavaa.

.....

■ Yksityinen **ensihoito- ja sairaankuljetuspalvelu** on luvanvaraista toimintaa, mutta julkinen vastaava palvelu ei ole. Yksityisen toimijan tulee tuottaa vuosittain erilaisia raportteja ja omavalvontasuunnitelmia lupaviranomaisille. Sen tulee ylläpitää erilaisia kirjanpitoja ja rekistereitä liittyen toimintaan ja henkilöstöön, sekä luovuttaa tietoja sopimuskumppaneille. Kun julkiselle toimijalle ei ole asetettu tällaisia velvoitteita ja valvontaa, ne saavat kilpailuetua verrattuna samoilla markkinoilla kilpaileviin yksityisiin toimijoihin. Valvonta ja velvoitteet on ulotettava tasapuolisesti myös julkisille toimijoille (tai poistettava yksityistenkin osalta).

Liite 1: Käytännön esimerkkejä kilpailuneutraliteettiongelmistä

Julkista toimijaa suositaan viranomaisen käytännöissä

■ Julkinen toimija suosii usein toista julkista toimijaa palveluntuottajana silloinkin, kun se tulee veronmaksajille kalliiksi. Näin tapahtuu esimerkiksi näönhuollossa tuotettaessa **diagnostiikka- ja seurantapalveluita**. Kuntien ja niiden omistamien kuntayhtymien käytäntönä on hankkia em. sairausr ryhmien diagnostiikka- ja seurantapalvelut sairaanhoitopiireiltä, vaikka yksityisissä optikkoliikkeissä niiden markkinahinta on noin puolet julkisten toimijoiden hinnoista.

Mm. diabeettisen retinopation seurannassa käytettyjen säännöllisten silmänpohjakuvausten markkinahinta on 30–40 euroa ja sairaanhoitopiirin hinta 70–120 euroa/ käynti. Vastaavasti vaikkapa glaukooman seurantakäynnin hinta on julkisella toimijalla 70–90 euroa/käynti, kun taas optikkoliikkeiden tarjoama markkinahinta samalle toimenpiteelle on 20–30 euroa/ käynti.

Kun julkinen toimija saa halutessaan valita tuotantotavan kustannuksista ja kilpailukyvyistä riippumatta, palvelumarkkinat vääristyvät ja kehitys estyy niin julkisissa kuin yksityisissä yksiköissä.

.....

■ **Lähetetyistä työntekijöistä annetun lain** mukainen velvoite antaa työn teettäjälle todistus työntekijän sosiaaliturvan määräytymisestä tuo yksityisille yrityksille hallinnollista taakkaa, jota ei aseteta kaikille julkisille toimijoille. Yksityisen yrityksen on aina järjestettävä EU-kansalaisista A1 tai E101 todistukset ja muiden maiden kansalaisista vastaavat todistukset.

Suuryrityksessä jatkuvasti vierailevista kaikista asiantuntijoista on erittäin hankala järjestää todistuksia, etenkin hankittaessa erikoisosaamista lyhyellä varoajalla. Esimerkiksi todistuksen hankkiminen Portugalista kestää kuukausia ja jo Virostakin keskimäärin 30 päivää.

Lisähankaluutta säännös aiheuttaa niissä usein toistuvissa tilanteissa, joissa sopimukset tehdään etukäteen, mutta lähetettävät asiantuntijat varmistuvat vain hetkeä ennen palvelun tarjoamista. Käytännössä tilanne on mahdoton, kun asiantuntija selviää kenties vain pari päivää aikaisemmin, ja kuitenkin todistus on esitettävä ennen työn aloittamista, vaikka sen hankkiminen voi viedä jopa kuukausia.

Korkean teknologian yritykset eivät käytännössä voi suunnitella ja resursoida projekteja sen mukaisesti mistä maasta ja keneltä lähetetyltä työntekijältä helpoimmin ja nopeimmin saadaan A1 tai E101 todistus. Lainsäädännön ei tulisi olla jarru, joka tarpeettomasti estää ja viivästyttää suomalaisten yritysten projekteja. Kilpailuneutraliteettiongelman lisäksi tilanne on kyseenalainen palveluiden ja ihmisten vapaan liikkuvuuden periaatteiden valossa.

.....

■ Suomen tapa implementoida **EU:n potilasliikkuvuusdirektiivi** tukee julkisen palvelutuotannon asemaa yksityisen kustannuksella. Direktiivin henki on taata EU-maan kansalaiselle mahdollisuus yhdenvertaisesti kustannettuun hoitoon missä tahansa EU:n alueella.

Toiseen EU-maahan kiireettömään hoitoon hakeutuvalla Suomi kuitenkin korvaa hoidon vain sairausvakuutuskorvausten mukaisesti eli samoin perustein kuin asiakas Suomessa hakeutuisi hoitoon yksityiselle sektorille. Näin on riippumatta siitä, hakeutuuko asiakas ulkomailla kiireettömään hoitoon julkiselle vai yksityiselle sektorille.

Kilpailuneutraliteettiongelmia syntyy silloin, jos kiireettömän hoidon korvauserusteet ovat erilaiset kotimaassa ja ulkomailla. EU-komissio on toistuvasti vaatinut Suomea muuttamaan lainsäädäntöään siten, että korvaus olisi kiireettömään hoitoon toiseen EU-maahan hakeutuvalla henkilöllä Suomen julkisen sektorin maksuperusteiden mukainen. Komission vaatima käytäntö olisi kilpailuneutraliteettia edistävää. Samat korvauserusteet on saatettava voimaan myös kotimaassa sekä julkiselle että yksityiselle sektorille.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
PL 30 (Eteläranta 10), 00131 Helsinki
Puhelin 09 420 20
ek@ek.fi
www.ek.fi
@Elinkeinoelama

Lisätietoja:

Jukka Lehtonen
Asiantuntija
puh. 09 4202 3287
jukka.lehtonen@ek.fi

Hannu Rautiainen
Johtaja
puh. 09 4202 2270
hannu.rautiainen@ek.fi

Raportti internetissä:

www.ek.fi/julkaisut

Ulkoasu: Arja Nyholm, Jumo Oy

Tammikuu 2016